

LEGISLATÍVNY ZÁMER

Zákona o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2021

1. Zdôvodnenie vypracovania nového zákona

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov (ďalej len „SODB“) v roku 2021 je súčasťou celosvetového programu populačných, domových a bytových cenzov. Členské štáty Európskej únie (ďalej len „EÚ“) majú povinnosť predložiť Eurostatu (Európskej komisii) určené údaje k referenčnému roku 2021, pričom tieto údaje majú vychádzať z rovnakých resp. porovnateľných definícií. Vzhľadom na skutočnosť, že údaje už získané štátnou správou nenapĺňajú v plnom rozsahu dané požiadavky, je nevyhnutné časť povinných údajov získať inou formou. Sčítanie je najrozsiahlejšie štatistické zisťovanie na Slovensku a musí spĺňať viaceré parametre vymedzené v implementačných nariadeniach Európskej únie, ktoré vyžadujú rozvoj metodiky, metodológie, nástrojov informačných technológií (ďalej len „IT“) a pod.

Sčítanie je zároveň národným a celospoločenským záväzkom Slovenskej republiky a je jedinečnou možnosťou ako získať vzájomne prepojené, spoľahlivé, porovnateľné, unikátne údaje a informácie o stave spoločnosti, o jej demografických, sociálno-ekonomických a kultúrnych štruktúrach, o životných podmienkach obyvateľov a bývaní. Sčítanie je zdrojom aktuálnych informácií, ktoré vláda, podnikatelia, tvorcovia politik na štátnej a lokálnej úrovni použijú pre plánovanie a rozdeľovanie služieb, financií a iných prostriedkov vo všetkých oblastiach v rámci Slovenskej republiky. Sčítanie vytvára súbor hodnotných informácií, ktoré poskytujú údaje o počtoch obyvateľov na úrovni republiky, krajov, okresov a obcí a hodnoverné východiská pre ich prognózy. Sčítanie tiež poskytuje charakteristiky populácie Slovenska už vyše 150 rokov. Tieto informácie podporujú plánovanie, administratívu, rozvoj politik a vyhodnocovanie aktivít vlády a iných užívateľov.

Budúce sčítanie si vyžaduje sústrediť sa na etapu jeho prípravy, overenie nových metód a nástrojov, partnerstvo a spoluprácu s viacerými subjektmi verejnej správy a tiež na transparentnú komunikáciu s občanmi. Všetky uvedené hľadiská musia byť reflektované v novom zákone o SODB. Vydanie nového zákona, ktorý rieši pre rok 2021 obsah, rozsah a spôsob vykonania sčítania vychádza z § 15 zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike.

Prijatím zákona o SODB 2021 sa vytvorí nevyhnutný predpoklad na zrealizovanie SODB a splnenie si povinnosti voči Eurostatu a ostatným medzinárodným, ale aj národným požiadavkám na smerodajné a kvalitné údaje.

Vzhľadom na zásadu *secundum et intra legem*, teda podľa zákona a v jeho medziach a snahu vykonať SODB podľa podmienok čo najúspešnejšie, bude potrebné vyčerpávajúco ustanoviť práva a povinnosti Štatistického úradu Slovenskej republiky (ďalej len „ŠÚ SR“), štátnych orgánov a orgánov územnej samosprávy. Vo vzťahu k povinnostiam fyzických osôb a právnických osôb sa uvažuje aj o použití právnych noriem v zmysle *contra legem*, teda výslovne zakázať určité konanie vo vzťahu k výkonu SODB.

Zákon o SODB zohľadní nové metodické východiská pre prechod od tradičného cenzu k integrovanému sčítaniu. Na základe súčasného stavu poznania bude potrebné brať do úvahy známe východiská o realizácii sčítania v krajinách EÚ po roku 2021.

Základným predpokladom na prijatie zákona je vytvorenie jeho legislatívneho zámeru.

2. Analýza platného právneho stavu

V rámci analýzy platného právneho stavu je vytvorené základné delenie právnych predpisov so zreteľom na pôvod ich prijatia, doplnené o záväzné dokumenty na úrovni vlády SR a medzinárodné materiály, z ktorých sa bude vychádzať pri tvorbe zákona o SODB. Základné delenie zahŕňa právne akty EÚ, národnú legislatívu, vládne dokumenty a nelegislatívne materiály medzinárodnej povahy.

a) Právne akty EÚ

Povinnosť poskytnúť Komisii (Eurostatu) v relevantnej kvalite komplexné údaje k referenčnému roku a dátumu o obyvateľoch, domoch a bytoch je ustanovená v **nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítaní obyvateľov, domov a bytov (ďalej len „nariadenie o SODB“)**. V predmetnom nariadení je vymedzená aj požadovaná geografická úroveň na jednotlivé témy, ku ktorým sa vyžadujú štatistické údaje. Spôsob, akým sa má dosiahnuť základná povinnosť z predmetného nariadenia, je ponechaný na jednotlivé členské štáty. V článku 4 nariadenia o SODB sú vymenované možné a rešpektované zdroje požadovaných údajov. V nariadení o SODB je ustanovená povinnosť prijať všetky potrebné opatrenia na splnenie požiadaviek ochrany údajov, ukladá povinnosť poskytnúť Komisii (Eurostatu) konečné, potvrdené, súhrnné údaje a metaúdaje do 27 mesiacov po skončení referenčného roka, vyžaduje zabezpečiť kvalitu poskytnutých údajov a metaúdajov tak, aby údaje v plnej miere spĺňali základné charakteristiky sčítania, najmä individuálne sčítanie, simultánnosť, univerzálnosť v rámci vymedzeného územia a dostupnosť údajov v podrobnej územnej štruktúre. Ďalej predmetné nariadenie vyžaduje informovať Komisiu (Eurostat) o každej zmene alebo oprave štatistík poskytnutých na základe tohto nariadenia aj o akýchkoľvek zmenách zvolených zdrojov údajov a metodiky, a to najneskôr mesiac pred uvedením pozmenených údajov. Následne je ustanovená povinnosť predložiť Komisii (Eurostatu) správu o kvalite zaslaných údajov, vrátane informácie do akej miery zvolené zdroje údajov a metodika spĺňajú základné charakteristiky SODB. **Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2017/543 z 22. marca 2017, ktorým sa stanovujú pravidlá uplatňovania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítaní obyvateľov, domov a bytov, pokiaľ ide o technické špecifikácie tém a ich členení** podrobnejšie vymedzuje obsah poskytovaných údajov v požadovanej štruktúre viazané k jednotlivým témam. **Nariadenie Komisie (EÚ) 2017/712 z 20. apríla 2017, ktorým sa stanovuje referenčný rok a prijíma sa program štatistických údajov a metaúdajov pre sčítanie obyvateľov, domov a bytov podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008** ustanovuje program štatistických údajov a metaúdajov pre SODB, ktoré sa musia zaslať Komisii (Eurostatu) za referenčný rok 2021. **Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2017/881 z 23. mája 2017, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítaní obyvateľov, domov a bytov, pokiaľ ide o formu a štruktúru správ o kvalite a technický formát na zasielanie údajov, a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1151/2010.** Vykonávacie nariadenie (EÚ) 2017/881 stanovuje formu a štruktúru správ členských štátov o kvalite údajov, ktoré členské štáty EÚ zasielajú Európskej komisii (Eurostatu) v súvislosti so sčítaním obyvateľov, domov a bytov za referenčný rok 2021 a technický formát na zasielanie údajov.

Ďalšie právne akty EÚ viažuce sa k SODB:

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 z 11. marca 2009 o európskej štatistike a o zrušení nariadenia (ES, Euratom) č. 1101/2008 o prenose dôverných štatistických údajov Štatistickému úradu Európskych spoločenstiev, nariadenia Rady (ES) č. 322/97 o štatistike Spoločenstva a rozhodnutia Rady 89/382/EHS, Euratom o založení Výboru pre štatistické programy Európskych spoločenstiev (Ú. v. EÚ L 87, 31.3.2009) v platnom znení predstavuje referenčný rámec pre ustanovenia nariadenia o SODB. To znamená, že určuje nevyhnutnosť postupovať pri zbere a ďalšom spracovávaní štatistických údajov v súlade so štatistickými zásadami upravenými v článku 2 a rozpracovanými v kódexe postupov v súlade s článkom 11 nariadenia. V článku 20 sa definuje ochrana dôverných údajov jednak tým, že striktne určuje účel použitia týchto údajov na výhradne štatistický, reguluje tiež ich šírenie a zverejnenie a ustanovuje nutnosť zaviesť opatrenia na ich ochranu pred neoprávneným prístupom, šírením a spracovávaním. V článku 23 sa reguluje prístup k dôverným údajom na vedecké účely, ktoré umožňujú len nepriamu identifikáciu subjektu, ktorého sa dôverný údaj týka. V článku 24 je zakotvené oprávnenie ŠÚ SR na prístup a používanie všetkých administratívnych záznamov, a to bezodkladne a bezodplatne. ŠÚ SR je oprávnený tieto administratívne záznamy aj integrovať v miere potrebnej na rozvoj, tvorbu a šírenie európskej štatistiky. Tento článok má súvislosť s § 2 písm. l) a § 13 ods. 1 zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov, ktorý ukladá povinnosť príslušným subjektom poskytnúť ŠÚ SR údaje, ktoré získavajú, zhromažďujú, spracúvajú alebo uchovávajú pri výkone svojej činnosti podľa osobitných predpisov za podmienok ustanovených v príslušnom paragrafe.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016) v platnom znení sa bude uplatňovať od 25. mája 2018 a vytvorí predpoklad na spracúvanie osobných údajov a osobitnú kategóriu osobných údajov v prípade štatistického účelu spracúvania, taktiež sa pri štatistickom účele predpokladajú rôzne výnimky, napr. pri archivácii. Uvedené nariadenie oprávňuje spracúvanie osobných údajov na štatistické účely, aj keď boli tieto údaje pôvodne získané za iným účelom. Pri spracúvaní osobných údajov na štatistické účely ukladá podľa článku 89, bod 1 povinnosť zaviesť technické a organizačné opatrenia na ich ochranu. Všeobecné nariadenie o ochrane údajov vytvára priestor na osobitnú právnu úpravu ochrany osobných údajov, ktorými by sa spresnilo uplatňovanie pravidiel stanovených v tomto nariadení v rámci jednotlivých právnych poriadkov členských štátov EÚ.

Nariadenie Komisie (EÚ) č. 557/2013 zo 17. júna 2013, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 o európskej štatistike, pokiaľ ide o prístup k dôverným údajom na vedecké účely, a ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 831/2002.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1260/2013 z 20. novembra 2013 o európskej demografickej štatistike.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 862/2007 z 11. júla 2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane, ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (EHS) č. 311/76 o zostavovaní štatistik zahraničných pracovníkov (Ú. v. EÚ L 199, 31.7.2007).

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 z 26. mája 2003 o zostavení spoločnej nomenklatúry územných jednotiek pre štatistické účely (NUTS) v platnom znení.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (ES) 95/46/ES z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov (Ú. v. EÚ L 281, 23.11.1995) v platnom znení. Smernicu 95/46/ES s účinnosťou od 25. mája 2018 ruší nariadenie (EÚ) 2016/679.

b) Národná legislatíva

Platné právne predpisy ŠÚ SR určujú nevyhnutnosť vykonať sčítanie podľa osobitného zákona a do určitej miery aj determinujú obsah práv a povinností, ktoré budú určené v novom zákone o SODB. Základné východisko pre nový zákon o SODB je upravené v zákone č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej štatistike“). V § 15 zákona o štátnej štatistike je ustanovené, že SODB upravuje osobitný zákon. Podľa § 17 ods.1 písm. c) zákona o štátnej štatistike orgány miestnej štátnej správy a orgány územnej samosprávy pripravujú a vykonávajú sčítanie obyvateľov, domov a bytov a postupujú pritom podľa pokynov a v súčinnosti so ŠÚ SR v rozsahu a za podmienok ustanovených v osobitnom zákone. Zákomom o štátnej štatistike sú teda explicitne stanovené úlohy a zodpovednosť pri vykonávaní SODB. V § 20 ods. 1 písm. d) zákona o štátnej štatistike je uvedené, že ŠÚ SR vedie register sčítacích obvodov a v § 24 uvedeného zákona je stanovená evidencia sčítacích obvodov, ktoré sú vytvorené podľa osobitného zákona.

Ďalšie právne predpisy súvisiace s výkonom SODB sú uvedené z hľadiska svojho obsahu alebo roku publikovania v Zbierke zákonov Slovenskej republiky:

Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „Ústava SR“). Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy SR môžu štátne orgány konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Podľa článku 2 ods. 3 Ústavy SR každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

Zákon č. 263/2008 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V § 13 tohto zákona sú určené účely, na aké možno poskytnúť údaje získané z SODB 2011 na základe tohto zákona. Údaje získané na základe uvedeného zákona sa poskytujú na štatistické účely, na iné ako štatistické účely, na výskumné a vedecké účely a na účely medzinárodného porovnávania v súlade s osobitným zákonom, osobitným predpisom a medzinárodnými záväzkami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o organizácii činnosti vlády“). Za plnenie povinností určených Slovenskej republike zodpovedá vláda Slovenskej republiky, ktorá je podľa čl. 108 Ústavy SR vrcholným orgánom výkonnej moci. Ako politické vedenie štátnej správy vytvára úlohy pre ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy, ktoré sa v zmysle § 35 ods. 2 zákona o organizácii činnosti vlády „podieľajú na tvorbe jednotnej štátnej politiky v jednotlivých oblastiach, uskutočňujú túto politiku“ a podľa § 38 ods. 1 zákona o organizácii činnosti vlády: „Ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy pri

plnení svojich úloh úzko spolupracujú. Vymieňajú si potrebné informácie a podklady a prerokúvajú s inými ministerstvami opatrenia, ktoré sa ich dotýkajú.“.

Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov.

Zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.

Zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

Zákon Slovenskej národnej rady č. 377/1990 Zb. o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave v znení neskorších predpisov.

Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov.

Vyhláška Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky č. 461/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov.

Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 215/1995 Z. z. o geodézii a kartografii v znení neskorších predpisov.

Vyhláška Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky č. 300/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 215/1995 Z. z. o geodézii a kartografii v znení neskorších predpisov.

Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 301/1995 Z. z. o rodnom čísle v znení zákona č. 515/2003 Z. z. (ďalej len „zákon o rodnom čísle“).

Zákon č. 281/1997 Z. z. o vojenských obvodoch a zákon, ktorým sa mení zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o používaní jazykov národnostných menšín“).

Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 275/2006 Z. z. o informačných systémoch verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o informačných systémoch verejnej správy“).

Zákon č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 333/2011 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti daní, poplatkov a colníctva v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 84/2014 Z. z. bude zrušený a zároveň nahradený novým zákonom o ochrane osobných údajov. Vládny návrh zákona o ochrane osobných údajov o zmene a doplnení niektorých zákonov je v legislatívnom procese (posudzuje sa výbormi NR SR).

Zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 125/2015 Z. z. o registri adries a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 142/2015 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 125/2015 Z. z. o registri adries a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 440/2015 Z. z. o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 354/2016 Z. z.

Zákon č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

c) Vládne dokumenty

Národný akčný plán Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 na roky 2017 – 2020 schválený uznesením vlády SR č. 109/2017, ukladá ministrom, predsedom ostatných ústredných orgánov štátnej správy, vedúcemu Úradu vlády SR a jednotlivým splnomocnencom vlády SR zabezpečiť aktivity vyplývajúce z predmetného akčného plánu a predložiť v rokoch 2018 – 2021 informáciu o plnení aktivít predsedovi ŠÚ SR. Ostatným zástupcom subjektov uvedených v predmetnom akčnom pláne vláda SR odporúča, okrem iného, podieľať sa na realizácii aktivít vyplývajúcich z predmetného akčného plánu.

Informácia o Sčítaní obyvateľov, domov a bytov 2021 v Slovenskej republike

Vláda SR dňa 17. augusta 2016 zobrala na vedomie materiál - informácia o SODB 2021.

Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2016 – 2020

Vláda SR vyhlásila, že „podporí sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 ako jedinečnú príležitosť získať spoľahlivé, porovnateľné a vzájomne prepojené štatistické údaje a informácie o stave spoločnosti, jej štruktúrach a bývaní. Bude pri tom dbať na zníženie administratívnej záťaže obyvateľov.“

d) Nelegislatívne materiály medzinárodnej povahy

The European Statistical System (ESS) Vision 2020, Luxembourg 2015;

The United Nations Economic Commission for Europe Conference of European Statisticians Recommendations for the 2020 Censuses of Population and Housing;

Resolution adopted by the United Nations Economic and Social Council on 10 June 2015: 2020 World Population and Housing Census Programme;

The United Nations Statistical Commission: Report of the Secretary-general on the 2010 World Population and Housing Census Programme and on preparation for the 2020 World Population and Housing Census Programme, New York, 3. March 2016.

3. Predpokladaný obsah a systematika zákona o SODB

Predmet

Predmet tohto zákona je determinovaný úlohou Slovenskej republiky poskytnúť predmetné štatistické údaje v stanovenej štruktúre a forme. ŠÚ SR splní túto úlohu vykonaním SODB 2021.

Dosiahnuť zníženie administratívnej záťaže obyvateľov v SODB 2021 znamená získať časť požadovaných údajov iným spôsobom ako od obyvateľov. Dochádza tým k významnej zmene prechodu od tradičného sčítania k novému, modernému spôsobu, ktorý sa nazýva

integrované sčítanie. Integrované SODB je sčítaním, v ktorom sa kombinujú údaje dostupné z relevantných registrov a administratívnych zdrojov údajov (ďalej len „AZÚ“) s údajmi z terénneho zisťovania. Použitie registrov a AZÚ pre účely cenzu maximalizuje použiteľnosť existujúcich zdrojov, môže redukovať záťaž respondentov a prispieť k redukcii nákladov na zber údajov v teréne. Integrácia údajov z registrov a AZÚ môže nahradiť potrebu priameho zberu určitých informácií a môže prispieť k zlepšeniu kvality kľúčových informácií z týchto zdrojov. Tieto trendy sú súčasťou modernizácie sčítania vo svete aj v Európskej únii. Nová paradigma kombinuje rozvoj a využitie administratívnych zdrojov údajov s flexibilitou štatistickej produkcie smerom k naplneniu nových potrieb.

Cieľ

Cieľom sčítania v roku 2021 je získať vzájomne prepojené, spoľahlivé, porovnateľné, unikátne údaje a informácie o stave spoločnosti, o jej demografických, sociálno-ekonomických a kultúrnych štruktúrach, o životných podmienkach obyvateľov a ich bývaní.

K sčítaniu 2021 je potrebné pristupovať ako:

- k požiadavkám na rešpektovanie medzinárodných a národných záväzkov a na akceptovanie relevantných potrieb používateľov údajov pri zvážení administratívnej záťaže obyvateľov Slovenskej republiky,
- k rozhodnutiu zachovať čo najväčšiu porovnateľnosť údajov s údajmi získanými z predchádzajúcich sčítaní, pri zohľadnení územného a klasifikačného detailu jednotlivých ukazovateľov,
- k výzve na vzájomnú harmonizáciu údajov demografickej štatistiky, registrov, prípadne evidencie obcí zameranej na zvyšovanie kvality výstupov.

Obsah

Definície pojmov - ustanovenie v zákone bude vymedzovať základné pojmy, ktoré sú nevyhnutné na to, aby sa zabezpečila jeho jasnosť, zrozumiteľnosť a vykonateľnosť. Pri jednotlivých definíciách sa bude vychádzať z príslušnej európskej legislatívy, aby sa zabezpečila medzinárodná porovnateľnosť, čo je jednou z hlavných podmienok úspešného SODB. Pri definíciách bude východiskom pojmoslovie používané v rámci národného štatistického systému. Zákon bude obsahovať pojmy, ako sú sčítanie, terén, územná príprava, cieľová populácia, obyvateľ, dom, byt a ďalšie.

Povinné osoby – povinnými osobami budú všetci obyvatelia s trvalým pobytom v SR bez ohľadu na to, či sa nachádzali na území SR v rozhodujúcom okamihu sčítania a obyvatelia s iným typom pobytu, ktorí sa nachádzali na území SR v rozhodujúcom okamihu sčítania. U nepľnoletých obyvateľov bude povinnou osobou zákonný zástupca. U obyvateľov, ktorých spôsobilosť na právne úkony je obmedzená súdom, bude povinnou osobou súdom ustanovený opatrovník. Povinnými osobami budú ďalej: územná samospráva, správcovia registrov a AZÚ, prípadne ďalší.

Tieto osoby budú mať povinnosť poskytovať údaje v rozsahu a spôsobom určeným zákonom o sčítaní 2021.

Zisťované údaje – pre účely sčítania 2021 sa budú zisťovať (1) údaje, ktoré sú nevyhnutné na vytváranie európskych štatistík, (2) údaje, ktoré sú nevyhnutné na vytváranie národných štatistík a (3) údaje, ktoré sú žiadané používateľmi štatistík. V zákone sa stanoví povinnosť

poskytnúť ŠÚ SR tieto údaje na štatistické účely, vrátane osobných údajov a údajov, ktoré požívajú osobitnú právnu ochranu, a to všetko pri ich náležitej ochrane.

Povinnosť poskytnúť údaje - ustanovenie vymedzí povinnosť poskytnúť údaje úplne, pravdivo a včas.

Registre a administratívne zdroje údajov - budúce SODB bude integrovaným sčítaním, bude kombinovať údaje z konkrétnych registrov a AZÚ s údajmi, ktoré je možné získať výlučne od obyvateľov. Keďže údaje z registrov a AZÚ nie sú dostatočné pre využitie na účel sčítania, je potrebná ich kombinácia s údajmi z vyčerpávajúceho terénneho zisťovania. Konkrétne vymedzeniu AZÚ a registrov pre účel sčítania predchádzal dotazník prehľadu existujúcich zdrojov údajov o obyvateľoch, domoch, bytoch a domácnostiach, zhodnotenie dostupných zdrojov, komunikácia so správcami AZÚ a registrov, uzatváranie dohôd na poskytovanie údajov pre účel testovania, primárna analýza údajov z AZÚ a registrov (obsah, štruktúra, číselníky, pokrytie atď.), vytvorenie modelu populačnej bázy, overovanie integrácie AZÚ a registrov navzájom a pod.

V zákone bude definované oprávnenie na použitie registrov a AZÚ pre štatistické účely. Na využitie v sčítaní budú stanovené konkrétne AZÚ a registre, ktoré poskytnú údaje a budú uvedení konkrétni správcovia AZÚ a registrov. V § 3 ods. 4 písm. e) zákona o informačných systémoch verejnej správy sa určuje povinnosť povinným osobám sprístupniť alebo na požiadanie poskytnúť bezplatne údaje z ich informačných systémov iným povinným osobám ak sú nevyhnutné na ich činnosť, ak osobitný predpis (zákon o ochrane osobných údajov) neustanoví inak.

Ako východiskové registre pre potreby pripravovaného cenzu budú použité predovšetkým: Register fyzických osôb a Register adries (správcom je Ministerstvo vnútra SR), Centrálny register poisťencov verejného zdravotného poistenia (správcom je Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou) a nasledujúce administratívne zdroje: Informačné systémy Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, Informačný systém Sociálnej poisťovne, Informačný systém geodézie, kartografie a katastra a Informačný systém Evidencia obvinených a odsúdených (prevádzkuje Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže). Potenciál pre využitie v SODB 2021 majú aj údaje z Informačného systému Finančného riaditeľstva SR a Evidencie uchádzačov o zamestnanie (spravuje Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny).

V zákone bude tiež uvedená možnosť použitia ďalších registrov a AZÚ na spracovanie výsledkov sčítania, ak ich poskytnutie a použitie nie je vymedzené v zákone o štátnej štatistike. Myslí sa tým použitie AZÚ a registrov na porovnanie a koherenciu dát.

V ustanovení zákona budú určené termíny, dokedy musia správcovia východiskových AZÚ a registrov poskytnúť údaje pre referenčný dátum sčítania. Ustanovenie vymedzí aj povinnosť správcov AZÚ a registrov vo fáze prípravy cenzu poskytnúť ŠÚ SR údaje, ktoré sú nevyhnutné pre testovanie a nastavenie procesných činností realizácie cenzu.

Zber údajov – pre účely sčítania sa zberom údajov rozumie získavanie údajov priamo od obyvateľov, a to aktuálnych k referenčnému dátumu. Zákon vymedzí všetky formy, ako sa občan môže sčítať a stanoví, že SODB 2021 bude založené na plne elektronickom zbere údajov. Elektronické sčítanie je prostriedkom na zníženie administratívnej záťaže obyvateľov, zrýchľuje spracovanie údajov, t. j. skracuje ich cestu ku koncovému používateľovi a dokáže eliminovať viaceré riziká, ktoré pri zbere údajov môžu vzniknúť. Elektronické sčítanie, ak má

byť úspešné, musí byť jednoduché, bezpečné a dostupné obyvateľovi v každom okamihu, keď sa rozhodne splniť si zákonnú povinnosť. Elektronické sčítanie bude zahŕňať samoobslužné rozhranie (webovú aplikáciu) a obslužné rozhranie (napr. asistované sčítanie, Integrované obslužné miesta občana), prípadne iné formy. Cieľom je ponúknuť občanovi čo najviac možností sčítať sa pri minimálnej záťaži z hľadiska času, prístupu a služby. Formulár pre elektronické sčítanie bude rýchly, ľahko pochopiteľný, bezpečný, priateľský k životnému prostrediu a bude redukovať náklady na sčítanie.

Obyvatel' bude pri poskytovaní údajov povinný využiť jednu z foriem elektronického sčítania. Formy budú rešpektovať požiadavky na jazykové mutácie formulárov podľa zákona o používaní jazykov národnostných menšín. Tento zákon určuje právo osobe patriacej k národnostnej menšine používať jazyk národnostnej menšiny v úradnom styku za podmienok určených týmto zákonom. Jednou z podmienok je aj dosiahnutie určitého podielu osôb hlásiacich sa k národnostnej menšine v príslušnej obci vychádzajúc pritom z posledných výsledkov SODB. Výsledky zo sčítania sa ďalej premietnu aj do prílohy k nariadeniu vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania SR patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva. Podľa § 2 ods. 7 zákona o používaní jazykov národnostných menšín sa v príslušných obciach poskytujú občanom úradné formuláre na požiadanie dvojjazyčne, a to v štátnom jazyku a v jazyku menšiny. Sčítací formulár bude preto vyhotovený aj v jazykoch národnostných menšín. Formuláre budú vytvorené s ohľadom aj pre potreby osobitných a špecifických skupín obyvateľstva. Domácnosť navštívi asistent pre sčítanie iba vo výnimočných prípadoch, ktoré budú uvedené v zákone.

Dátum sčítania, rozhodujúci okamih (referenčný dátum) - ustanovenie bude uvádzať presný referenčný termín, ktorý bude platiť pre všetky povinné osoby. Rozhodujúci okamih sčítania by mal byť s ohľadom na použitie registrov a administratívnych zdrojov údajov a ich integráciu s údajmi z terénu stanovený na 1. 1. 2021.

Doba sčítania sa bude týkať zberu údajov v teréne, teda údajov získavaných priamo od obyvateľov. Predpokladáme dobu sčítania v rozmedzí 6 týždňov. Počas nich obyvatelia musia splniť svoju zákonnú povinnosť sčítať sa. Konkrétne dátumové uvedenie doby sčítania určí vláda osobitným nariadením.

Dosčítanie - ide o nové ustanovenie, ktoré doteraz pri sčítaní na Slovensku nebolo implementované. Dosčítanie pre účely sčítania bude v zákone vymedzené ako štatistické zisťovanie, ktoré sa môže realizovať po ukončení doby sčítania s cieľom zaistiť úplnosť údajov na účely posúdenia pokrytia a obsahu.

Asistent pre sčítanie – čiastočne nahradí funkcie sčítacieho komisára. Jeho úlohou bude na požiadanie občana, ktorý sa nemôže sčítať sám a nevyužil žiadny iný kanál elektronického sčítania, zabezpečiť zber údajov. Činnosť bude vykonávať na základe dohody o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru. Zákon vymedzí presne jeho práva a povinnosti. Prioritou bude zachovanie bezpečnosti a mlčanlivosti o všetkých zistených skutočnostiach.

Ústredná komisia pre sčítanie – dočasný orgán predsedu ŠÚ SR, ktorý koordinuje realizáciu SODB 2021 a vydáva stanoviská v rámci medzirezortných úloh vyplývajúcich zo zákona, ako aj na účely jednotnej komunikácie smerom navonok. Členmi budú predovšetkým zástupcovia rezortov, ktorí sú správcami AZÚ a registrov, ako aj zástupcovia rezortov, ktoré budú participovať na sčítaní osobitných skupín obyvateľstva, zástupcovia samosprávy a iní.

Zákon jasne vymedzí práva a povinnosti ústrednej komisie. Jej zriadenie sa predpokladá od začiatku roku 2020.

Sčítacie obvody – podľa § 20 zákona o štátnej štatistike ŠÚ SR vedie register sčítacích obvodov; podľa § 24 zákona o štátnej štatistike sa v registri sčítacích obvodov evidujú sčítacie obvody z celého územia SR, ktoré sú vytvorené podľa osobitného zákona – zákona o sčítaní. Spôsob vytvorenia sčítacieho obvodu bude upravený v osobitnom zákone o SODB podľa aktualizovaných hraníc základných sídelných jednotiek, aktualizáciu realizuje MŽP SR ako správca registra základných sídelných jednotiek.

Integrácia údajov – ide opäť o nové ustanovenie v porovnaní s predchádzajúcimi zákonmi o sčítaní a jeho potreba vychádza z charakteru budúceho cenzu. Ustanovenie zadefinuje chápanie integrácie a nástroje na prepájanie údajov výlučne na štatistické účely. Vo všeobecnosti integrácia sčítania znamená prepojenie údajov na základe jednoznačného identifikátora. Podľa § 2 ods. 1 zákona o rodnom čísle je rodné číslo trvalý identifikačný osobný údaj fyzickej osoby, ktorý zabezpečuje jej jednoznačnosť v informačných systémoch. Podľa § 3 písm. n) zákona o e-Governmente je na účely tohto zákona identifikátor osoby, ak ide o fyzickú osobu, rodné číslo v spojení s menom a priezviskom. V zákone o SODB sa na jednoznačnú identifikáciu fyzickej osoby použije rodné číslo.

Integrácia pri SODB zahŕňa integráciu údajov z registrov a AZÚ navzájom a integráciu registrov a AZÚ s údajmi z terénu. Detailnejší popis bude výsledkom osobitnej štúdie k integrácii zdrojov pre SODB 2021.

Ochrana, dôvernosť a bezpečnosť – ŠÚ SR vytvorí predpoklady na zabezpečenie ochrany všetkých údajov požívajúcich osobitnú právnu ochranu (osobné údaje, dôverné štatistické údaje) na všetkých úrovniach výkonu SODB 2021 a vo všetkých jeho etapách (príprava, testovanie, zber, spracovanie a diseminácia). Ochrana týchto údajov definovaná v osobitných právnych predpisoch nebude zákonom o SODB dotknutá. Účel spracovania osobných údajov bude stanovený výlučne ako štatistický. Osoby, ktoré prídu do styku s týmito údajmi v akejkoľvek etape SODB budú viazané časovo neobmedzenou mlčanlivosťou.

Úlohy a kompetencie úradu vo vzťahu k SODB – ŠÚ SR zodpovedá za realizáciu sčítania v súlade s koncepčným zámerom (informácia o SODB 2021) a schváleným Národným akčným plánom SODB 2021 na roky 2017 – 2020. Zákon vymedzí riadiacu a koordinačnú úlohu úradu, ako aj jeho zodpovednosť pri jednotlivých procesoch a činnostiach.

Úrad zodpovedá za prípravu a overenie procesov a činností, metodickú prípravu, realizáciu integrácie AZÚ, prípravu podkladov pre elektronický zber a za realizáciu integrácie údajov z registrov, AZÚ a vyčerpávajúceho terénneho zisťovania. Rovnako úrad riadi, usmerňuje a koordinuje sčítanie, osobitne vo vzťahu k ústredným orgánom štátnej správy a iným orgánom a organizáciám, zabezpečuje spracovanie údajov, ich disemináciu, špeciálne pre účely príslušného európskeho nariadenia.

Úlohy a kompetencie ústredných orgánov štátnej správy a ostatných orgánov štátnej správy – zákon vymedzí osobitne úlohy ústredných orgánov štátnej správy, ktoré sú správcami AZÚ a registrov a ostatných orgánov štátnej správy, ktoré budú participovať na realizácii sčítania z hľadiska jasne vymedzených úloh.

Úlohy a kompetencie okresných úradov – zákon presne vymedzí ich úlohy a kompetencie. Vo vzťahu ku koncepčnému zámeru sčítania sa úlohy pre okresné úrady môžu zamerať

predovšetkým na zber údajov (zabezpečenie jedného z možných kanálov elektronického zberu) a propagáciu.

Úlohy a kompetencie vyšších územných celkov – zákon vymedzí ich prípadné úlohy vo vzťahu k sčítaniu osobitných skupín obyvateľstva.

Úlohy a kompetencie obcí – zákon bude definovať zodpovednosť obcí za prípravu a realizáciu sčítania z hľadiska stanovenia počtu obyvateľov v obci, domov a bytov. Úlohou obcí bude aj propagácia na regionálnej (obecnej) úrovni a spoluvytváranie pozitívneho obrazu o SODB, pri vyčerpávajúcom terénnom zisťovaní, osobitne vytváraním podmienok na elektronické sčítanie najmä u starších občanov, marginalizovaných rómskych komunit a pod. Zákon tiež vymedzí úlohy obcí pri monitorovaní elektronického zberu údajov a zodpovednosť za výsledok koherencie údajov zo sčítania. Obce sú tiež podstatným zdrojom informácií o špecifických skupinách obyvateľstva, ktoré môžu byť mimo referenčných registrov: bezdomovci, osady, osoby bez trvalého pobytu atď. Zákon zohľadní špecifická štúdie uskutočniteľnosti sčítania v obciach podľa ich veľkosti a charakteru vrátane odporúčaní na využitie týchto špecifik, osobitne v hlavnom meste SR Bratislave.

Sankcie - na vykonanie úspešného SODB sa v zákone ustanovia povinnosti fyzických osôb, ako aj právnických osôb súvisiacich so sčítaním. V zákone upravujúcom SODB 2011 sa povinnosti ustanovovali imperfektnými právnymi normami. V spojitosti s antietatickými náladami v spoločnosti, vyústili tieto podmienky do porušovania zákonných povinností. Vzhľadom na to, prichádza do úvahy vytvoriť oprávnenie na udelenie sankcie – pokuty za nedodržanie zákonom ustanovenej povinnosti priamo do zákona, prípadne riešiť tieto porušenia formou priestupku v zmysle zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. Spôsob postihu za porušovanie zákonných povinností bude závisieť od podrobného posudzovania. Ak sa pokuty ustanovia priamo do nového zákona, cieľom sankčného mechanizmu bude jeho dostatočne odradzujúci účinok a zároveň efektívna vykonateľnosť vo vzťahu k povinnej osobe. Rozsah a výška pokuty by sa mali odvíjať od závažnosti zákonom stanovenej povinnosti, spôsobu, akým došlo k porušeniu povinnosti a následkov na vykonanom sčítaní.

Spoločné ustanovenia

V týchto ustanoveniach sa zadefinuje vzťah nového zákona o SODB k zákonu o štátnej štatistike (subsidiárny vzťah), zákonu o ochrane osobných údajov, prípadne k iným právnym predpisom.

Prechodné ustanovenia

Vzhľadom na plánované zrušenie zákona č. 263/2008 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2011, a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa v prechodných ustanoveniach určí, že účely na ktoré sa poskytujú údaje z SODB 2011 podľa tohto zákona, zostanú zachované.

Splnomocňovacie ustanovenia

ŠÚ SR bude splnomocnený na vydanie vyhlášky uverejnenej v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, ktorým sa určia podrobnosti o charakteristikách, základných znakoch a štruktúre zisťovaných údajov uvedených v zozname a vzor sčítacieho formulára. ŠÚ SR bude splnomocnený na vydanie opatrenia, ktorým sa budú ustanovovať podrobnosti o pokynoch pri vykonávaní úloh určených ústredným orgánom štátnej správy, miestnej štátnej

správe a územnej samospráve. Vláda Slovenskej republiky nariadením ustanoví dobu SODB 2021.

Záverečné ustanovenia

Podľa zákona č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 310/2016 Z. z. budú obsahovať najmä zrušovacie ustanovenia a ustanovenia o účinnosti.

Zrušovacie ustanovenia

Nový zákon bude vzhľadom na obsolentnosť rušiť: zákona č. 263/2008 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2011, a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; opatrenie ŠÚ SR č. 438/2010 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o charakteristikách, základných znakoch a štruktúre zisťovaných údajov a vydáva vzor sčítacieho tlačiva pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2011; nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 1/2011 Z. z., ktorým sa ustanovuje čas sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011.

Účinnosť

Navrhuje sa určiť účinnosť ustanovení zákona o SODB rozdielne. Vymedzí sa ustanovenie, ktoré ustanoví oprávnenie úradu na neobmedzený prístup k potrebným údajom. Vymedzeným štátnym orgánom, organizáciám a inštitúciám sa ustanoví povinnosť poskytnúť v úrade určenej podobe údaje z registrov a AZÚ, ktoré získavajú, zhromažďujú, spracovávajú a uchovávajú pri výkone svojej činnosti podľa osobitných predpisov vrátane osobných údajov na výlučne štatistické účely pre SODB pri dodržaní osobitných predpisov upravujúcich ochranu údajov požívajúcich osobitnú právnu ochranu napr. osobných údajov.

Príloha k zákonu

Zoznam osobných údajov a iných údajov zisťovaných a spracúvaných v súvislosti s SODB bude určený prílohou k zákonu.

Plán predloženia návrhu zákona

Predloženie návrhu zákona na rokovanie vlády SR sa predpokladá v roku 2019.